

Foto Dienst Samenleving, Sint-Niklaas

Sociale cohesie bevorderen met lokale subsidiereglementen: hoe doe je het doelgericht?

februari 2011

Over deze brochure

Het Kruispunt Migratie-Integratie publiceert deze brochure als houvast en inspiratiebron voor lokale ambtenaren en mandatarissen die met een lokaal subsidiereglement de sociale cohesie willen bevorderen.

Wat vind je op deze pagina's?

- Wat bestaat er al aan subsidiereglementen en hoe zien ze eruit?
- Hoe kan je een subsidiereglement doelgericht maken?
- Hoe kan je werken aan blijvende resultaten/duurzame effecten?

Inhoud

Een beleid voor sociale cohesie?	3
Subsidiereglementen in Vlaanderen: wat bestaat er al?	4
Wie heeft een subsidiereglement?	4
De vragen.....	4
Het resultaat	4
Welk doel hebben de reglementen?	4
Voor welk publiek?	5
Welke subsidie?	6
Subsidiereglementen: hoe bereik je je doel?	8
Wat wil je bereiken? Drie vuistregels voor een doelgericht cohesiebeleid	8
Maak jezelf duidelijk	8
Maak van sociale cohesie geen hoofddoelstelling	9
Sociale cohesie hoort bij andere beleidssectoren en subsidiekanalen	10
Hoe krijg je blijvende resultaten?	10
Duurzame effecten bij de doelgroep.....	10
Duurzame effecten op wijkniveau.....	11
Duurzame effecten op het niveau van het lokaal beleid	12
Duurzame effecten op niveau van de organisatie	13
Duurzame competenties van professionals en vrijwilligers.....	14

Een beleid voor sociale cohesie?

Er is in Vlaanderen veel aandacht voor sociale cohesie of sociale samenhang. In onze snel veranderende samenleving zijn sociale relaties dynamischer en complexer geworden. Dat heeft bijvoorbeeld gevolgen voor onze contacten in de buurt, onze betrokkenheid bij verenigingen en onze betrokkenheid bij de samenleving als geheel.

Dikwijls wordt de toenemende etnisch-culturele diversiteit met de vinger gewezen als oorzaak van een gebrek aan sociale cohesie. Maar dat is slechts één van de vele ontwikkelingen waaraan onze samenleving onderhevig is en die het sociaal weefsel doen veranderen.¹ Onderzoek toont ook aan dat etnisch-culturele diversiteit op zich geen negatieve invloed heeft op de sociale cohesie, gemeten in termen van deelname aan het verenigingsleven en in termen van algemeen vertrouwen dat we in elkaar stellen.

Toch is het niet zonder reden dat veel lokale besturen initiatieven nemen om sociale cohesie te bevorderen. Ze willen meestal contacten in de buurten bevorderen, ervoor zorgen dat bewoners wat minder vreemd worden voor elkaar, vooral met het oog op de leefbaarheid van die omgeving. Of ze willen diverse

vormen van verenigingsleven met elkaar in contact brengen en zo contacten stimuleren tussen netwerken die anders te veel gescheiden blijven.²

In 2006 bracht het Kruispunt Migratie-Integratie (toen Vlaams Minderhedencentrum) de *Praktijkids Sociale Cohesie* uit. Daarin zeiden we dat werken aan **sociale cohesie vooral via ontmoetingen gaat**. Ontmoetingen maken dat mensen minder vreemd en meer herkenbaar worden voor elkaar en dat ze hun sociale netwerken verbreden en vermengen³.

Dat idee vindt weerklank. Maar hoe vertaal je het in een lokaal beleid?

In deze brochure focussen we op een van de meest voorkomende manieren om vanuit het lokaal beleid ontmoetingen te stimuleren: **het uitschrijven van subsidiereglementen met sociale cohesie als hoofd- of als nevendoelstelling**. Ze geven lokale actoren een stimulans en financiële ondersteuning om iets op touw te zetten.

Foto: Stad Antwerpen

Straatfeesten creëren kansen op ontmoetingen.

¹ Blokland Tanja, *Het sociale weefsel van de stad* (2006)

² Hooghe Marc e.a., *Maatschappelijk middenveld, verenigingsleven en informele netwerken in Vlaanderen* (2010)

³ Arno Peters en Tine Debosscher, *Praktijkids Sociale Cohesie, Vlaams Minderhedencentrum* (2006)

Subsidiereglementen in Vlaanderen: wat bestaat er al?

In april 2009 deed het Vlaams Minderhedencentrum een onderzoek naar gemeentelijke subsidiereglementen die sociale cohesie bevorderen. Het onderzoek 'Subsidiereglement als sturingsinstrument voor sociale cohesie' bracht de lokale reglementen in kaart en analyseerde ze. We vatten hieronder de resultaten samen:

1. Wie heeft een subsidiereglement?
2. Welk doel hebben de reglementen?
3. Voor welk publiek?
4. Welke subsidie?

Wie heeft een subsidiereglement?

De vragen

Zesendertig steden en gemeenten met een integratiedienst kregen drie vragen voorgeschoteld:

1. *"Is er binnen uw stad/gemeente een subsidiereglement (of wellicht meerdere reglementen) dat interculturele ontmoetingen wil stimuleren?"*
2. *"Is er een subsidielijn die gericht is op het stimuleren van netwerken van (groepen) bewoners?"*
3. *"Zijn er binnen algemene subsidiereglementen (bijvoorbeeld ter stimulering van sociaal-culturele activiteiten) specifieke bepalingen opgenomen inzake interculturele ontmoetingen en/ of samenwerking?"*

Het resultaat

- 23 lokale besturen hadden een subsidiereglement dat expliciet of impliciet tot doel heeft sociale cohesie te versterken;
- 3 gaven aan er geen te hebben;
- 10 hadden er allicht geen (geen antwoord op herinneringsmails; via website geen subsidie gevonden).

Welk doel hebben de reglementen?

De doelstelling van de verschillende subsidielijnen zou je kunnen samenvatten als **'de sociale cohesie tussen mensen (met verschillende etnisch-culturele achtergrond) versterken'**.

Veel termen

De letterlijke formulering in de reglementen verschilt nogal. Naast 'sociale cohesie' duiken veel andere termen op:

- 'ontmoeting'
- 'dialogo'
- 'sociaal weefsel'
- 'leefbaarheid'
- 'kennismaking'
- 'positieve omgang met diversiteit'
- 'actief burgerschap' (o.a. gedefinieerd als 'interactie tussen burgers')
- 'intercultureel samenleven'
- 'gemeenschapsvorming'
- 'samenwerking tussen verenigingen'.

Weinig toelichting

Vermoedelijk liggen verschillende inhoudelijke accenten aan de basis. Voor het aangenaam samenleven in de buurt, wordt vaak de term 'leefbaarheid' gebruikt. Voor het dichterbij elkaar brengen van groepen mensen gaat het vaak over 'ontmoeting' en 'dialogo'.

Vaststellingen:

- De meeste reglementen **lichten niet verder toe** wat ze bedoelen.
- Sommige verwijzen wel naar de doelstellingen van het gemeentelijke **minderhedenbeleidsplan**. De subsidie is dan bedoeld om mee aan die doelstellingen te werken.

Foto Dorpsraad Tisseelt

Veel reglementen richten zich op buurtbewoners.

- Sommige reglementen subsidiëren gemeenschapsvormende cultureel-artistieke projecten. Zij vullen 'gemeenschapsvorming' in als 'actieve cultuurparticipatie'. Ze kaderen immers in een Vlaams beleid dat dat zo definieert. Bewoners zijn dan niet louter publiek, maar mede-actor of medeorganisator. De projecten activeren mensen om mee vorm te geven aan de gemeenschap en het samenleven.

De reglementen geven in het algemeen inhoudelijk weinig richting. De indiener heeft veel vrijheid. Daardoor heeft de jury soms ook weinig objectieve gronden om een aanvraag (niet) te selecteren.

Tussen de regels

Onrechtstreeks leid je uit de reglementen vaak wel iets af over de doelstelling:

- Ze geven aan wie de subsidie kan aanvragen (*doelgroep*).
- Ze beschrijven *welke projecten* je kan indienen.

Sommige sommen ook activiteiten op die ze zeker **niet** subsidiëren, bijvoorbeeld:

- eenmalige acties;
- activiteiten met een politiek, religieus, filosofisch of commercieel karakter;
- religieuze activiteiten of godsdienstonderwijs;
- feesten die deel uitmaken van de beoefening van erediensten als zodanig;
- categoriale acties die op specifieke doelgroepen

- zijn gericht;
- bestuursvergaderingen;
- ingrepen in het fysieke straatbeeld;
- voeding en drank, op recepties, buurtfeesten;
- uitsluitend dienst- en hulpverlening;
- uitsluitend sportbeoefening;
- uitsluitend muziek, dans en taalcurricula of recreatieve activiteiten;
- huiswerkondersteuning en/ of taalonderwijs;
- activiteiten buiten het grondgebied.

- Ze stellen nadere **voorwaarden** voor het project, bijvoorbeeld:
 - gericht zijn op alle inwoners;
 - gericht zijn op een breed publiek;
 - samenwerking tussen minstens twee verenigingen bevatten;
 - een evenwicht beogen van allochtone en autochtone deelnemers;
 - een open karakter hebben en toegankelijk zijn voor alle bewoners;
 - het budget moet redelijk zijn;
- De aanvraag moet bijvoorbeeld aangeven:
- wat is de aard en de grootte van het publiek?
 - welke inspanning is geleverd om een kwetsbaar of moeilijk bereikbaar publiek te bereiken?
 - wat zijn de verwachte effecten op het vlak van sociale cohesie voor de betrokken buurt en haar bewoners?
 - wat is de mate van vrijwilligheid van de initiatiefnemers?
 - welke samenwerking is er met andere relevante partners?

Voor welk publiek?

Er is een ruwe opdeling van de subsidiereglementen mogelijk volgens de **doelgroepen** die de subsidie kunnen aanvragen.

Voor het sociocultureel verenigingsleven

- Veel steden en gemeenten proberen sociale cohesie te stimuleren via het verenigingsleven: socioculturele verenigingen, zelforganisaties, jeugdverenigingen, sportclubs, ... Het lokaal bestuur ondersteunt

die verenigingen in hun werking, activiteiten, vormingen. Om voor erkenning in aanmerking te komen moeten ze aan voorwaarden voldoen. Bijvoorbeeld: een minimaal aantal leden hebben, lid zijn van de cultuurraad, of ten minste één activiteit voor een breed publiek organiseren.

- Reglementen hebben ook vaak een projectgedeelte dat omschrijft hoe verenigingen aanvullende middelen kunnen krijgen voor een **aanvullend aanbod**. Ze organiseren bijvoorbeeld ontmoetingen voor een ander doelpubliek dan dat van de eigen vereniging, of gezamenlijke activiteiten met andere verenigingen, of ze werken samen met andere organisaties. **Vooral die aanvullende projecten streven naar meer sociale cohesie.**

Voor buurtbewoners

Veel subsidiereglementen stimuleren mensen om activiteiten te organiseren die de sociale cohesie in hun buurt of straat versterken: speelstraten, straatbarbecues, buurtfeestjes, acties om de buurt net te houden.

Het kan gaan om individuele bewoners, burens, vrienden. Maar ook om meer georganiseerde wijkwerkingsgroepen, erkende wijkverenigingen, -comités of bewonersgroepen. Deze laatste vervullen vaak een rol in de communicatie met het stads of gemeentebestuur.

Voor (sociaal-)artistieke organisaties

Gemeenschapsvorming is één van de hoofddoelstellingen van het lokaal cultuurbeleid. Lokale cultuurcentra hebben expliciet de opdracht aan gemeenschapsvorming te werken. Verschillende lokale besturen (bijvoorbeeld Gent, Antwerpen, Leuven, Turnhout, Sint-Niklaas) hebben een subsidiereglement dat gemeenschapsvorming door sociaal-artistieke projecten stimuleert. Ze richten zich tot (professionele) organisaties die samen met bewoners een (sociaal-)artistiek proces doormaken.

Voor scholen

Sommige reglementen zijn expliciet op scholen gericht (bijvoorbeeld enkele poetsacties van Opsinjoren (Antwerpen), een projectoproep voor scholen Temse). Er zijn ook reglementen voor socioculturele verenigingen waarop ook scholen kunnen intekenen.

Voor de middenstand

De stad Gent meldt als enige een subsidiereglement bestemd voor middenstanders. In Gent bestaan er immers *dekenijen*: handelaarsverenigingen die tot doel hebben het sociaal-economisch weefsel te versterken.

Welke subsidie?

- De meeste subsidies bestaan uit een **geldbedrag**. Soms een vast bedrag, soms een bedrag variërend met de gemaakte kosten (100%, 50 %...). In Willebroek werken ze met 'cheques': diversiteitscheques (ter waarde van 35 euro) bij aangetoonde inspanningen om een moeilijke doelgroep te betrekken; een afvalcheque voor wie een afvalarm feest organiseert. Deze cheques komen bovenop een basisbedrag (van 75 euro): de feestcheque.
- Enkele reglementen maken ook **materiële** (huur van tent, tafels, stoelen), **logistieke** (vervoer van materiaal), of **secretariële** (hulp bij opmaken uitnodiging) ondersteuning mogelijk.
- Soms is er een combinatie van een financiële prikkel en materiële of logistieke steun.

Onder meer in Gent bestaat er een reglement dat buurtbewoners recht geeft op een tegoedbon voor een uur kwaliteitsvolle animatie door een artiest.

SAMENVATTEND

De bestaande reglementen in Vlaanderen

- **‘Sociale cohesie’?** De subsidiereglementen gebruiken veel verschillende termen. Er ontbreekt een duidelijke omschrijving van wat ze onder ‘sociale cohesie’ (of het synoniem) verstaan.
- De reglementen bevatten vaak **weinig inhoudelijk richtinggevende** elementen. De indiener heeft dan veel vrijheid en de jury weinig objectieve gronden om een aanvraag (niet) te selecteren.
- **Voor wie?** De reglementen richten zich vooral op het sociocultureel verenigingsleven en op – al dan niet verenigde – buurtbewoners.
- **Subsidies?** De meeste subsidies bestaan uit een geldbedrag. Soms is er ook materiële, logistieke of secretariële ondersteuning.

Foto Afdeling gebiedsgerichte werking, Stad Leuven.

Sociale cohesie is: de herkenbaarheid vergroten.

Foto Afdeling gebiedsgerichte werking, Stad Leuven.

Het is belangrijk duidelijk te maken wat je onder sociale cohesie verstaat.

Subsidiereglementen: hoe bereik je je doel?

Wat wil je bereiken? Drie vuistregels voor een doelgericht cohesiebeleid

1. Maak jezelf duidelijk
2. Maak van sociale cohesie geen hoofddoelstelling
3. Sociale cohesie hoort bij andere beleidssectoren en subsidiekanalen

1. Maak jezelf duidelijk

In veel reglementen is het doel van het reglement niet scherp, evenmin als de visie erachter. ‘Sociale cohesie’ is dan niet meer dan een modieus containerbegrip.

In de brochure *Sociale samenhang: mythe of must*⁵ lezen we daarover het volgende:

“Politiek en bestuurlijk gezien staat sociale samenhang sterk in de belangstelling. Projecten, activiteiten en beleidsprogramma’s hebben steeds vaker het bevorderen van ‘de’ sociale samenhang als doel. Voor politici is het begrip sociale samenhang bijna standaard onderdeel geworden van hun vocabulaire. Er zijn heel wat definities en omschrijvingen van sociale samenhang in omloop. Tegelijkertijd wordt zelden concreet gemaakt wat er precies mee wordt bedoeld.”

Het is belangrijk dat je de burgers duidelijk maakt wat je onder sociale cohesie verstaat. Je wil sociale cohesie bevorderen. Goed, maar bedoel je dan:

- elkaar leren kennen in de buurt?
- samen activiteiten doen met burenen?
- de sfeer in de buurt verbeteren?

- mensen de kans geven om hun sociaal netwerk uit te breiden?
- omgaan met conflicten in de buurt?
- conflicten in de buurt vermijden?
- het socioculturele verenigingsleven een breder publiek laten aantrekken?
- meer kansengroepen laten deelnemen aan het socioculturele leven?
- je betrokken voelen op je buurt?
- je betrokken voelen op je stad?

Dat zijn allemaal verschillende doelstellingen, die ook verschillende acties vereisen.

Hoe ziet het Kruispunt Migratie-Integratie sociale cohesie?

We hanteren twee definities van sociale cohesie.

- **De brede definitie:** *betrokkenheid* van mensen bij elkaar, bij maatschappelijke organisaties en verenigingen, bij andere sociale verbanden, en bij de samenleving als geheel.
- **De werkdefinitie:** *ontmoetingen en samenwerking* tussen mensen en groepen van mensen, die de etnisch-culturele verschillen overstijgen, en waarbij duurzame effecten nagestreefd worden. Via ontmoeting en samenwerking over etnische grenzen heen geven we mensen kansen om minder vreemd te worden voor elkaar (**herkenbaarheid**) en om functionele relaties aan te knopen (**netwerken verbreden**).

⁵ Maaik Dautzenberg e.a., *Sociale samenhang: mythe of must?* Misvattingen, discussies en beleidsimplicaties, DSP-groep, Nederland, 2008

ONZE TIPS

- 1. Voeg een handleiding bij je reglement**
(Potentiële) indieners kan je meer houvast bieden met een handleiding. Daarin kan je uitgebreider het doel schetsen, de effecten die je als bestuur betracht en de visie die je daarop hebt.
- 2. Bouw een gesprek met de aanvrager in**
Als lokaal bestuur kan je de subsidievraag ook meer sturen volgens je visie door een gesprek of overlegmoment met de indiener in te bouwen. Je kunt dan samen bekijken of de aanvraag overeenkomt met de bedoelingen van het reglement. Eventueel kan de aanvraag worden aangepast – of ingetrokken.

2. Maak van sociale cohesie geen hoofddoelstelling

Mensen of groepen hebben gemeenschappelijke belangen of gedeelde interesses. Dat biedt kansen om aan ontmoeting te werken. Want gezamenlijke doelstellingen werken verbindend.

Een ontmoeting staat dus liefst in het teken van iets anders: iets aangenaams of iets nuttigs, in een bepaalde context, bijvoorbeeld de buurt, het sociocultureel verenigingsleven, de stad als geheel.

Daarom is het zinvol dat sociale cohesie een **impliciete doelstelling** van je reglement is: een neven-doel. **Iets dat nodig is om de hoofddoelstelling te bereiken.**

De hoofddoelstelling is dan bijvoorbeeld:

- samenwerken aan een nette straat;
- een positieve sfeer in de buurt;
- een gezamenlijke activiteit met een vereniging.

Kunnen subsidiereglementen sociale cohesie als hoofddoel hebben? Beter niet. Werken aan 'ontmoe-

Foto Gemeentebestuur Willebroek.

De beste ontmoetingen vertrekken van gezamenlijke belangen.

ten om het ontmoeten' levert weinig op. Het gaat ook uit van een irreële verwachting, alsof we met zijn allen vriendjes van elkaar moeten worden.

Socioculturele verenigingen brengen mensen vaak samen rond gedeelde interesses. Impliciet werken ze zo aan sociale cohesie. Voor hen is het een uitdaging een breder publiek te bereiken. Dat doen ze vooral met extra activiteiten die evenzeer inspelen op gedeelde interesses of zaken die nuttig zijn.

Bij **buurt- en straatgerichte activiteit** staat het ontmoeten, elkaar leren kennen dikwijls centraal: "we moeten elkaar toch wat beter leren kennen want we zijn buren en die heb je niet voor het kiezen". Maar met animatie of randactiviteiten (fotozoektocht, speelstraat, sportwedstrijd, ...) probeert men het allemaal wel minder geforceerd te maken.

ONZE TIP

Hoe hou je het ongedwongen?

Geef buurtbewoners vrijblijvend tips om elkaar op een ongedwongen manier te leren kennen. Bijvoorbeeld:

- foto's uit de oude doos: plak de juiste kinderfoto op het juiste huis;
- organiseer wat volksspelen, ...

3. Sociale cohesie hoort bij andere beleidssectoren en subsidiekanalen

Duurzame contacten bevorder je binnen andere beleidsdomeinen, zoals:

- het integraal veiligheidsbeleid (op buurtniveau)
- het lokaal beleid voor cultuur, sport en jeugd
- het onderwijsbeleid (brede school).

Dat heeft twee voordelen:

1. Je geeft dat algemeen beleid nog een extra impuls.
2. Je maakt je stimulansen voor ontmoetingen doelgerichter.

Voorbeelden

- Binnen het beleid rond gelijke onderwijskansen wil je de ouderbetrokkenheid verhogen. Je mikt daartoe op ontmoetingen tussen ouders (of tussen ouders en de school).
- Je wil meer groen in een buurt. Je prikkelt de bewoners om er samen iets aan te doen.

ONZE TIP

Ontmoetingen kunnen passen bij je eigen prioriteiten

Je kunt de ontmoetingsactiviteiten laten beantwoorden aan maatschappelijke noden of aan je eigen beleidsprioriteiten.

Hoe krijg je blijvende resultaten?

Mensen elkaar laten ontmoeten in projecten is één ding.

De vraag of het project enig duurzaam effect heeft op de leefbaarheid van de buurt of op de sociale netwerken, is een ander.

Hoe kunnen de effecten na de projecttermijn blijven bestaan? Duurzame effecten vormen een heikel punt voor wie socialecohesieprojecten wil subsidiëren.

Effecten van projecten kan je op verschillende niveaus verankeren⁶:

- bij de doelgroep van het project;
- op wijkniveau;
- op het niveau van het lokaal beleid;
- op het niveau van de organisatie;
- op het niveau van competenties van professionals en vrijwilligers.

Wat kan je als lokaal bestuur doen om de resultaten vast te houden, op de verschillende niveaus?

Duurzame effecten bij de doelgroep

ONZE TIPS VOOR DE SUBSIDIEGEVER

1. Eenjaarsprojecten zijn niet altijd de beste keuze.
2. Geef de mensen eigen verantwoordelijkheid.
3. De beste ontmoetingen zijn gebaseerd op gemeenschappelijk interesses of belangen.

- Met **meerdere of terugkerende ontmoetingen** schep je meer kansen om sociale netwerken van mensen te verbreden. Duurzame effecten bereik je soms moeilijk met éénjaarsprojecten. **Projecten met een langere duurtijd**, die tussentijds bijgestuurd worden, kunnen meer mogelijkheden bieden.

⁶ Zie het schema in *Ruimte Voor Toekomst, zicht op duurzame interetnische ontmoetingen* (Engelen, Marinelli, Rutten, 2009). http://www.forum.nl/Portals/Ruimtevoorcontact/Ruimte_voor_toekomst.pdf

Waarom de projectsubsidie ook niet kaderen in een **grotere campagne of een samenhangende reeks activiteiten**? Een voorbeeld vinden we bij Opsinjoren in Antwerpen. Onder die noemer geeft de stad subsidies voor 'straatfeesten' en 'spelstraten'. Bewoners kunnen een reeks activiteiten organiseren voor hun straat of buurt en zo telkens andere kansen op ontmoeting en samenwerking scheppen. Het doel van Opsinjoren: van bewoners weer burens maken.

- Geef de mensen ook een verantwoordelijkheid om hun project zelf vorm te geven. Zie er met andere woorden op toe dat de **doelgroep mee eigenaar** is van het project. Dat zal hun betrokkenheid verhogen. Het geeft meer kans op een duurzaam engagement van vrijwilligers. De kans is ook groter dat er na afloop iets met het project gebeurt. Stimuleer de doelgroep ook om de projectresultaten aan een breder publiek of aan een bredere groep bewoners voor te stellen.
- Stimuleer mensen om te kiezen voor ontmoetingen die gebaseerd zijn op **gemeenschappelijke interesses of belangen**. Die werken verbindend en hebben meer kans op duurzame effecten. Bijvoorbeeld: een fietszoektocht organiseren, een ontmoetingsplek verfraaien. Speel ook in op **talenten en competenties** van mensen, dat verhoogt hun betrokkenheid. Wie is bijvoorbeeld goed in animatie, wie is een handige Harry?

Duurzame effecten op wijkniveau

ONZE TIPS VOOR DE SUBSIDIEGEVER

1. Overweeg goed de minimumvoorwaarden voor de subsidie van buurtactiviteiten.
2. Overweeg welke stimulans en ondersteuning je kan geven om bepaalde groepen beter te bereiken.

Breed en divers publiek

- Heeft het project doelstellingen op buurtniveau, dan kan je **minimumvoorwaarden voor subsidie**

Foto: Stad Antwerpen

Een mooie ambitie: van bewoners weer burens maken.

ring bepalen om er zeker van te zijn dat voldoende bewoners achter een project staan en dat niemand uitgesloten wordt.

- Vraag de handtekeningen van een minimum aantal buurtbewoners.
- Vraag dat iedereen uitgenodigd wordt, ongeacht afkomst, leeftijd, geslacht, ... (uitnodiging in iedere bus).
- Vul aan met een bepaling dat de deelnemers zich onthouden van discriminerende of aanstootgevende gedragingen of uitingen.

- Dat garandeert nog niet dat je een breed en divers publiek bereikt. Je kunt een **extra stimulans** geven (bv. een som geld) aan initiatieven die een extra inspanning doen om te communiceren naar kansarmen of etnisch-culturele minderheden in de wijk.

Meer dan eenmalige initiatieven

Om opeenvolgende initiatieven te stimuleren in wijken of straten kan je ook **logistieke steun geven** aan de activiteiten die volgen na het project (bv. een feesttent, een lokaal ter beschikking stellen).

Duurzaamheid op wijkniveau is gediend met permanente en structurele ingrepen. Denk maar aan sociale infrastructuur, laagdrempelige ontmoetingsruimtes, secretariële en administratieve ondersteuning voor bewonersverenigingen ... Dat overstijgt weliswaar de projectsubsidies en reglementen.

Hebben eenmalige straatfeesten dan geen nut?

Ze willen toch precies die de anonimiteit doorbreken en werken aan een goede sfeer? Dergelijke kleine initiatieven kunnen toch waardevol zijn, omdat ze de sfeer sterk kunnen bepalen. Dat is belangrijk om onveiligheidsgevoelens tegen te gaan. Maar de vraag is hoe lang dat effect aanhoudt.

Duurzame effecten op het niveau van het lokaal beleid

ONZE TIPS VOOR DE SUBSIDIEGEVER

- Doe de indieners via het aanvraagformulier stilstaan bij de effecten van het project en hoe ze die gaan evalueren.
- Bouw voor en na de goedkeuring van grotere projecten een gesprek in met de aanvrager
- Laat projectoproepen ter bevordering van sociale cohesie zo veel mogelijk aansluiten bij beleidsprioriteiten van je lokaal bestuur.

Vraag aandacht voor effecten

Goede projecten kunnen het lokaal beleid voeden. Het beleid kan er lessen uit trekken, nieuwe ideeën opdoen, en die veralgemenen.

Daarom is het belangrijk om van in het begin aandacht te hebben voor evaluatie.

- In het **aanvraagformulier** kan je al vragen naar de (blijvende) effecten die de indieners verwachten, en de duurzaamheid van het project:
 - Welke effecten wil je bereiken, voor je doelgroep, de wijk, ...?
 - Hoe schat je de duurzaamheid van die effecten in?
 - Hoe ga je voor duurzaamheid zorgen?
 - Ben je in dat verband van plan om samen te werken met andere organisaties?
 - Zie je het project na afloop opgenomen worden in

de reguliere werking van een organisatie? Welke? En hoe wil je dat bewerkstelligen?

- Nodig de subsidieaanvrager uit voor een **gesprek vóór de indiening** van de aanvraag. Je kunt dan de visie achter je projectoproep duiden. Vooral bij grotere projecten is het immers belangrijk om van in het begin afstemming te vinden met de indiener. Dan is de kans ook groter dat het beleid later iets met het project doet.

Vraag een **evaluatie na afloop** van het project, zodat je er als beleid iets kan uit leren. Dat kan ook in een gesprek, om samen te leren uit wat goed liep of niet.

Sluit aan bij het beleid

Projecten die mensen met een verschillende afkomst met elkaar in contact willen brengen, sluiten vaak niet direct aan bij één lokaal beleidsdomein. Dat maakt het moeilijker om ze een duurzame plaats te geven in het beleid.

Laat je socialecohesieprojecten zoveel mogelijk aansluiten bij beleidsprioriteiten. Zo blijven die projecten geen losstaand gegeven. Niet voor het beleid, en niet voor de projectuitvoerder.

Voorbeelden van zulke beleidsprioriteiten:

- leefbare buurten;
- een ouderenbeleid dat vereenzaming wil tegen gaan.

Overweeg of projectoproepen die expliciet als doel hebben etnisch-culturele verschillen te overstijgen wel een goed idee zijn. Dergelijke oproepen houden het gevaar in dat je precies die verschillen benadrukt en problematiseert. Beter is het:

- Schenk in **alle** relevante subsidiereglementen aandacht aan etnisch-culturele (en andere) diversiteit. Bouw stimulansen in om een breed en divers publiek te bereiken, en om een win-winsamenwerking met andere verenigingen aan te gaan.

Subsidies voor het ‘allochtoon verenigingsleven’?

Overweeg of subsidiereglementen die speciaal gericht zijn naar het **allochtoon verenigingsleven** een goed idee zijn. (Het gaat bijvoorbeeld over verenigingen waar minstens de helft van de leden en bestuur tot de etnisch-culturele minderheden behoort.)

- Sommige lokale besturen hebben zo’n reglement, maar ze koppelen er voorwaarden aan. Bijvoorbeeld: na drie jaar moet de vereniging aansluiting vinden bij de reguliere subsidies. Ook bevatten die reglementen vaak artikels over samenwerking met andere (‘witte’) organisaties.
- Andere steden hadden in het verleden zo’n reglement maar hebben het afgeschaft. Sommige doen wel inspanningen om allochtone verenigingen in staat te stellen te voldoen aan de minimumvoorwaarden voor de reguliere reglementen. Dat houdt ook in: de toegankelijkheid van de reglementen bekijken en waar nodig aanpassen. Voorbeeld: wie een reguliere subsidie wil, moet lid zijn van de cultuurraad. Maar is dat lidmaatschap wel toegankelijk en bereikbaar voor allochtone verenigingen?
- Essentieel blijft wel dat het allochtoon verenigingsleven alle kansen krijgt om te werken aan emancipatie, en niet enkel via uitwisseling of samenwerking met andere verenigingen.

Duurzame effecten op niveau van de organisatie

ONZE TIPS VOOR DE SUBSIDIEGEVER

- Heb aandacht voor hoe het project is ingebed in de organisatie die het aanvraagt.
- Zorg bij grotere projecten voor professionele ondersteuning. Dat is een belangrijke succesfactor om duurzame effecten te bekomen.

Het is belangrijk dat de aanvragende organisatie bewust voor het project kiest en het intern goed opvolgt. Hoe pakt ze het aan? Heeft ze aandacht voor een goede projectvoorbereiding, projectplan, projectrealisatie, projectopvolging? Wie stuurt, wie is eindverantwoordelijk? Wat gaat de organisatie doen wanneer het project afloopt? Hoe wil ze de resultaten verankeren?

Een project mag ook geen losstaand gegeven zijn. De projectdoelen passen bij voorkeur in de ruimere doelen van de organisatie: een meerjarenplan, een programma, ...

Ook goede samenwerking met andere organisaties kan duurzame effecten in de hand werken. Ga dus na wat andere organisaties kunnen betekenen voor het project en de te bereiken doelen. Betrek ze actief en maak duidelijke afspraken over wederzijdse verwachtingen.

Projectsubsidies voor professionele organisaties

Je kunt de subsidies bewust bestemmen voor werkmiddelen, en niet voor personeel. Op die manier is er ook meer kans dat het project na afloop opgenomen wordt in de reguliere werking van de organisatie.

Projectsubsidies voor vrijwilligers en vrijwilligersverenigingen

- Maak voor vrijwilligers de subsidieaanvraag niet te zwaar. Bijvoorbeeld voor bewonersgroepen,

socioculturele verenigingen ... Hou het formulier **bondig en helder**.

- Overweeg om **projectcoaching** door een professional aan te bieden. Dat is zeker nodig bij grotere projecten. Dat geldt ook voor projecten die ambitieuzere doelen hebben, bv. een nieuw publiek aanboren. In de Nederlandse stimuleringsregeling 'Ruimte voor contact' bleek zo'n ondersteuning een belangrijke succesfactor voor een duurzaam effect.

Duurzame competenties van professionals en vrijwilligers

Betere competenties van professionals en vrijwilligers: dikwijls is het een onbedoeld maar belangrijk effect van projecten voor sociale cohesie. We kunnen ze de **educatieve doelstellingen** van een project noemen. Sleutelfiguren die deze competenties in de

projectpraktijk kunnen aanscherpen, kunnen die later ook inzetten in andere projecten en initiatieven in een interculturele context.

Wat voor competenties zijn dat?

- mensen actief kunnen aanzetten om hun talenten te gebruiken;
- informeel kunnen omgaan met kleine conflicten en voorkomen dat ze escaleren;
- *small talk*-competenties (met oppervlakkige contacten een aangename sfeer scheppen en tegelijk informatie opdoen);
- een subtiele regie voeren (vooral voor professionals in ambitieuze of grote projecten);
- en voor de buurtbewoner of het verenigingslid ook gewoon: zich zekerder leren voelen in het leggen van contacten die voordien niet vanzelfsprekend waren.

Sleutelfiguren in een project steken er ook zelf veel van op.

Foto Dienst Samenleving, Sint-Niklaas.

Meer lezen?

- Maaike Dautzenberg e.a., *Sociale samenhang: mythe of must?* Misvattingen, discussies en beleidsimplicaties, DSP-groep, Nederland, 2008
<http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/documenten/SocialesamenhangMytheofmust.pdf>
- Jel Engelen, Vera Marinelli en Sjak Rutten, *Ruimte voor toekomst: zicht op duurzame interetnische ontmoetingen*. Ruimte voor Contact, 2010.
<http://www.forum.nl/ruimtevoorcontact>
- Arno Peters, Tine Deboscher, *Praktijkgids Sociale Cohesie*. Vlaams Minderhedencentrum (2006).
- Arno Peters, *Subsidiereglement als sturingsinstrument voor sociale cohesie*, onderzoek, Vlaams Minderhedencentrum, 2009, niet gepubliceerd. Het onderzoek kan opgevraagd worden bij het Kruispunt Migratie-Integratie ([info\[at\]kruispunt.mi.be](mailto:info[at]kruispunt.mi.be)).
- Philippe Vangeneugden, *Duurzame effecten van opbouwwerkprojecten: een exploratief onderzoek*. Licentiaatsverhandeling KULeuven (1998).

Contact

Meer weten?

Dirk De Cock,
stafmedewerker Kruispunt Migratie-Integratie,
tel. 02 205 00 50, dirk.decock@kruispuntmi.be

Deze brochure is een uitgave van:
Kruispunt Migratie-Integratie vzw, Expertisecentrum
voor Vlaanderen-Brussel
Vooruitgangstraat 323 bus 1
1030 Brussel
tel. 02 205 00 50

Februari 2011.

Verantwoordelijk uitgever:

Marleen Heysse, Vooruitgangstraat 323 bus 1, 1030 Brussel

**HET KRUISPUNT MIGRATIE-
INTEGRATIE WERKT AAN
EEN SAMENLEVING
DIE VERANTWOORD
OMGAAT MET MIGRATIE.
DIE CONSTRUCTIEF
OMGAAT MET DIVERSITEIT.
EN WAARAAN IEDEREEN
EVENWAARDIG
DEELNEEMT.**

KRUISPUNT
MIGRATIE-INTEGRATIE
Expertisecentrum voor Vlaanderen - Brussel